

Kommunstyrelsen

Planeringsförutsättningar och direktiv för budget 2024 och plan 2025–2026

Ärende

Planeringsförutsättningar och direktiv för budget är kommunstyrelsens direktiv för arbetet med förslag till budget 2024 och plan 2025–2026. Planeringsförutsättningarna är baserade på budget 2023 och plan 2024–2025, kommunens riktlinjer för ekonomistyrning, Sveriges kommuner och regioners (SKR) prognoser samt en dialog med kommunstyrelsens arbetsutskott.

Kommunfullmäktige ska anta en treårsplan och nämnderna har i uppdrag att ta fram förslag till budget för 2024 och plan för 2025–2026 inom givna planeringsramar och direktiv.

Kommunledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen fastställer planeringsförutsättningar och direktiv för budget 2024 och plan 2025–2026, enligt tjänsteutlåtande daterat 7 februari 2023.
2. Kommunstyrelsen uppdrar till nämnderna att senast den 8 september 2023 inkomma med förslag till budget 2024 och plan 2025–2026 i enlighet med planeringsförutsättningar och direktiv.

Bakgrund

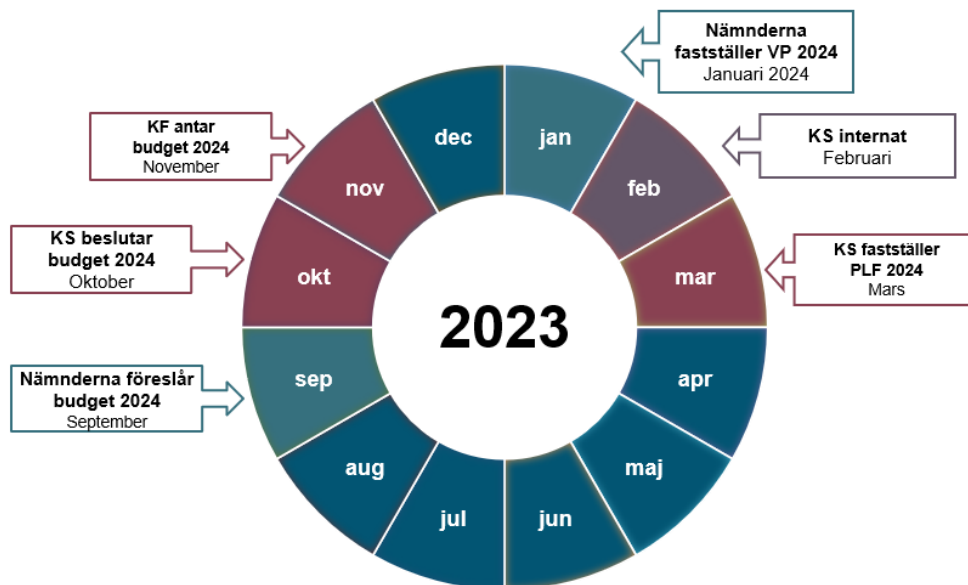
Planeringsförutsättningar och direktiv till budget 2024 och plan 2025–2026 anger de ekonomiska förutsättningarna för budgetarbetet tre år framåt i tiden och inleder arbetet med budgetprocessen. Planeringsförutsättningar och direktiv till budget är ett tjänstemannaförslag som bereds inom kommunledningskontorets ekonomiavdelning under perioden december 2022 – februari 2023 och baserar sig på tidigare budgetförslag, kommunens riktlinjer för ekonomistyrning samt SKR:s prognoser. Förslaget fastställs av kommunstyrelsen under mars månad. Under perioden mars till september bereder respektive förvaltning/kontor nämndernas förslag till budget som beslutas i respektive nämnd senast under september månad. Nämndernas förslag till budget utgör sedan underlag till kommunens budget för vilken förslag beslutas och lämnas av kommunstyrelsen under oktober. Budgeten

antas slutligen av kommunfullmäktige under november. I januari fastställer nämnderna sina verksamhetsplaner.

Planeringsprocessen budget 2024 och plan 2025–2026

Diagrammet nedan visar arbetsprocessen för budget 2024 och plan 2025–2026.

Sammanfattning

Kommunledningskontorets förslag till planeringsförutsättningar och direktiv för budget 2024 och plan 2025–2026 är framtaget för att nå en långsiktigt hållbar ekonomi och en budget i balans. Kommunens resultat enligt balanskravet uppgår till 23,0 miljoner kronor enligt förslaget.

Skatteintäkterna (netto) budgeteras öka med 80,5 miljoner kronor jämfört med budget 2023. I posten för skatteintäkter ingår bland annat den kommunala utjämningen. Danderyd är nettobetalare till den kommunala utjämningen och prognostiseras betala 782,3 miljoner kronor år 2024.

För 2024 budgeteras kostnaderna öka med 104,1 miljoner kronor jämfört med budget 2023. Ökningen beror på ökade kostnader för nämnderna, pensioner och finansnetto. Kostnadsökningen för nämnderna beror främst på höjning av peng och check med 3 procent, vilket motsvarar 38,1 miljoner kronor. Nämndernas kostnader för volymer ökar med 16,8 miljoner kronor, kapitalkostnader med 7,8 miljoner kronor och uppräknings av anslag 1 procent med 8,1 miljoner kronor.

För de centrala kostnadsposterna ökar kostnader för finansnetto med 28,0 miljoner kronor och pensioner med 21,0 miljoner kronor.

Tekniska nämnden har 28 miljoner kronor, kommunstyrelsen 3 miljoner kronor och kultur- och fritidsnämnden 0,9 miljoner kronor inräknat i budget 2024, som kompensation för investeringskostnader som omförs till driftkostnader. Totalt har kommunen budgeterat för 31,9 miljoner kronor år 2024 och det är en minskning med cirka 11 miljoner kronor jämfört med budget 2023.

Ekonomiska förutsättningar för budget 2024 och plan 2025–2026

Kommunledningskontoret har fört en dialog med kommunstyrelsens arbetsutskott (KSAU) den 23 januari 2023 om att kommunen bör ha en ambition att sänka de finansiella målen inför 2024. Arbetsutskottet ställer sig preliminärt positivt till att föreslå kommunfullmäktige att sänka de finansiella målen i ordinarie budgetprocess. Detta möjliggör för kommunledningskontoret att föreslå dessa ekonomiska förutsättningar.

SKR:s senaste skatteprognos är från december 2022. Enligt prognosen kommer Danderyds kommuns skatteintäkter (netto) att öka med 80,5 miljoner kronor år 2024 jämfört med budget 2023, vid en oförändrad skattesats.

Uppräkningen 2024 för löner och priser uppgår till 1 procent och för peng och check 3 procent. För åren 2025 och 2026 sker en uppräknings med 1 procent för löner och priser och 2 procent för peng och check.

Information om uppräkningarna ger verksamheterna långsiktiga förutsättningar att förhålla sig till och innebär en kostnadskontroll för att säkerställa en ekonomi i balans över tid. Att nämnderna ges en uppräknings om 1 procent innebär att nämnderna kompenseras för 1 procent för ökade kostnader för till exempel priser och löner. Om priser och löner stiger med mer än 1 procent så behöver nämnderna finansiera ökningen genom effektivisering och/eller besparing inom verksamheten.

Nämnderna och kommunstyrelsen ges *full kompensation* för *ökade kapitalkostnader, investeringsutgifter som omförs till driftbudget och volymförändringar*. Minskar nämndernas kostnader för kapitalkostnader, investeringsutgifter och/eller volymer så minskar nämndernas budget med motsvarande belopp.

Förslag till budgetramar 2024 och plan 2025–2026

Kommunledningskontoret skriver fram planeringsförutsättningar och direktiv för budget 2024 och plan 2025–2026. Planeringsförutsättningarna bygger på kommunens riktlinjer för ekonomistyrning, av kommunfullmäktige antagen budget för 2023 och plan 2024–2025 samt SKR:s prognoser.

I kommunens riktlinjer för ekonomistyrning framgår kommunens huvudregler för resursfördelning.

Danderyds kommun tillämpar rambudgetering. Det innebär huvudsakligen att ett eventuellt tillskott eller avdrag i nästkommande budget relateras till föregående årsbudget, där förändringen mellan åren är i fokus. Undantaget är de avgiftsfinansierade verksamheterna där så kallad nollbudgetering tillämpas.

Utöver att lagar och förordningar ska följas och finansieras så är kommunens huvudprinciper följande:

- Politiska prioriteringar
- Demografi (*volymer inom främst barnomsorg, skola och äldreomsorg*)
- Pris- och löneökningar mellan åren
- Verksamhetsförändringar (*redan beslutade såsom planerade*)
- Driftkostnadsförändringar på grund av investeringsvolymer (*kapitalkostnader*)

Nämnderna har i uppdrag att beräkna följande punkter. Alla beräkningar anges i miljoner kronor med en decimal (x,x miljoner kronor). Det betyder att vid lägre siffror än 50 000 kronor ges ingen kompensation (0,0 miljoner kronor). 50 001 kronor ska således avrundas till 0,1 miljoner kronor.

1. Volymer

Detta gäller främst utbildningsnämnden och socialnämnden. Nämnderna ska beräkna exempelvis hur många fler eller färre barn, elever eller äldre det blir under 2024 och framåt. Principen är att nämnderna ska bli 100 procent kompenserade för ökade volymer som kommer påverka nämndernas kostnader framöver. Om volymerna minskar gäller samma princip fast omvänt, nämnden får lämna tillbaka 100 procent för minskade kostnader.

2. Priser och löner samt peng och check

Kompensation om 1 procent utgår till nämnderna för pris- och löneökningar under budget- och planperioden. För peng och check kompenseras verksamheterna med 3 procent för år 2024 och 2 procent för 2025 och 2026.

Nämnderna kan omdisponera compensationen mellan de olika peng- och checkbeloppen. Det möjliggör för nämnderna att variera höjningen av peng- och checkbeloppen mellan de olika verksamheterna.

Danderyds kommun är medlemmar i förbundet Storsthlm. Medlemskommunerna i Storsthlm har gemensamma programpriser inom gymnasiet. Programpriser för 2024 har inte beslutats ännu. Utbildningsnämnden ska räkna med 2 procent compensation, men när beslut kommer från Storsthlm ska beräkningen justeras.

3. Verksamhetsförändringar

Med verksamhetsförändring avses när en verksamhet flyttas mellan nämnder. Grundprincipen är att en verksamhetsförändring ska vara kostnadsneutral för kommunen som helhet.

4. Kapitalkostnader

Principen är att nämnderna ska bli 100 procent kompenserade för de ökade kapitalkostnader som en beslutad investering medför. Om nämnderna har minskade kapitalkostnader gäller samma princip fast omvänt, nämnden får lämna tillbaka 100 procent för minskade kostnader. Om avvikelser understiger 0,3 miljoner kronor behöver nämnden inte lämna tillbaka budgetmedel.

5. Investeringsutgifter som omförs till driftbudget

Detta gäller främst tekniska nämnden och kommunstyrelsen. Principen är att nämnderna ska bli 100 procent kompenserade för de ökade investeringsutgifterna som en beslutad exploatering, utredning eller investering medför. Om nämnderna har lägre investeringsutgifter än budgeterat gäller samma princip fast omvänt, nämnden får lämna tillbaka 100 procent för minskade kostnader.

6. Investeringar

Nämnderna ska i sina budgetförslag ta fram investeringar för åren 2024–2026. Totalbudgeten för respektive projekt ska budgeteras, och delas upp på respektive år då utgift förväntas komma.

7. Uppdrag

Ny hyresmodell

Kommunstyrelsen noterar att fastighetsnämnden den 27 oktober 2022 (§ 63) beslutade att utöka uppdraget gällande utredningen av ny hyresmodell till att gälla för hela kommunens och Djursholms AB:s fastighetsbestånd. Det är kommunledningskontoret uppfattning att det är den nya avdelningen mark och strategisk planering inom tekniska kontoret som har övertagit uppdraget. Eftersom detta är en strategisk fråga kommer tekniska kontoret

att rapportera till kommunstyrelsens fastighets- och exploateringsutskott (KSFX), som övertagit ägarskapet av projektet att utreda en ny hyresmodell.

Kommunstyrelsen vill förtydliga att uppdraget att utreda en ny hyresmodell även omfattar att utreda konsekvenserna av ändrat ansvar och organisation för de *idrottsytor* de kommunala grundskolorna och Danderyds gymnasium hyr av kommunen. Syftet är att utreda om en sådan omorganisation kan vara mer ekonomisk och administrativt effektiv samt om den behandlar utförarna mer jämlikt jämfört med befintlig organisation och ansvarsfördelning. I uppdraget ingår även att *utreda principen* att kommunens samtliga hyror följer *konsumentprisindex (KPI)*. Den nya hyresmodellen ska implementeras **den 1 januari 2024**.

Åtgärdsplan för fastigheter med negativt driftnetto

Kommunstyrelsen ger tekniska nämnden i uppdrag, i egenskap av hyresvärd, att utreda och lämna *åtgärdsplan för de fastigheter* som redovisar störst negativt driftnetto (resultat)¹. Åtgärdsplanerna ska återrapporteras till kommunstyrelsen **senast den 19 juni 2023**.

Åtgärdsplan för kommunens omsorgsboende i egen regi

Kommunstyrelsen ger socialnämnden i uppdrag att utreda och lämna *åtgärdsplan för de omsorgsboenden* som har redovisar en negativ budgetavvikelse under 2022. Åtgärdsplanerna ska återrapporteras till kommunstyrelsen **senast den 19 juni 2023**.

Aktualisera befintliga nämndmål

Nämnderna ges i uppdrag att gå igenom och *aktualisera befintliga nämndmål* samt föreslå nya nämndmål. Det innebär att varje nämnd ska aktualisera och se över sina nuvarande nämndmål, koppling till strategiområden och kommunens vision. Här har nämnden möjlighet att exempelvis formulera om befintliga mål, ta bort mål som inte längre är aktuella eller formulera helt nya mål. Uppdraget återrapporteras i nämndens förslag till budget 2024 och plan 2025–2026 **senast september månad**.

Kommunfullmäktige fastställer sedan, senast november månad, i kommunens budget för nästa kalenderår och plan för ytterligare två år *nämndmål, nettobudget* och *investeringsanslag* för respektive nämnd.

Senast under januari 2024 ska nämnderna fastställa nämndens verksamhetsplan för kalenderåret. Nämnden fastställer nämndmålens *nyckeltal/indikatorer* och *dess målvärde* (årets resultat).

¹ **Driftnetto (resultat)** definieras som en fastighets hyresintäkter minus dess drift- och underhållskostnader, fastighetsskatt och *komponentavskrivningar*.

8. Övrigt

Nämndernas förslag till budget ska uppgå till tre år, 2024 till och med 2026.

Nämnderna ska i de budgetförslag som tas fram, beskriva vilka eventuella större *verksamhetsrisker* som kan uppstå under planeringsperioden.

Kommunledningskontoret kommer att ta fram mallar och anvisningar som respektive verksamhet erhåller längre fram i processen.

Resultaträkning

Den förenklade resultaträkningen nedan visar budget för åren 2023–2024, och plan för åren 2025–2026. Beräkningarna har utgått från budget 2023. De centrala intäkt- och kostnadsposterna kommer att uppdateras i samband med budgetarbetet.

Budgetramarna har under budget- och planperioden utökats med 1 procent för priser och löner. För peng och check har budgetramarna utökats med 3 procent 2024 och 2 procent 2025–2026.

Kommunledningskontoret har gjort antagandet att den kommunala skattesatsen är oförändrad under perioden 2024 till och med 2026.

Resultaträkning	Budget	Budget	Plan	Plan
Miljoner kronor	2023	2024	2025	2026
Kommunstyrelsen	-150,4	-140,4	-140,1	-141,8
Valnämnden	0,0	-1,6	0,0	-1,8
Revision	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5
Överförmyndarnämnden	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2
Miljö- och stadsbyggnadsnämnden	-26,6	-27,3	-27,5	-27,7
VA-verksamhet och Avfall	0,0	0,0	0,0	0,0
Tekniska nämnden	-141,2	-148,9	-147,3	-148,8
Kultur- och fritidsnämnden	-103,8	-107,2	-107,7	-108,8
Utbildningsnämnden	-948,2	-973,0	-1 002,9	-1 018,6
Socialnämnden	-711,0	-742,4	-775,1	-802,9
Nämndernas nettokostnader	-2 085,9	-2 145,5	-2 205,3	-2 255,1
Pensioner, PO-diff m.m.	-54,0	-75,0	-23,0	-23,0
Internränta	31,0	35,5	38,0	38,0
Verksamhetens nettokostnad	-2 108,9	-2 185,0	-2 190,3	-2 240,1
Skatteintäkter, utjämning & statsbidrag	2 190,5	2 271,0	2 329,7	2 390,8
Finansnetto	-35,0	-63,0	-49,0	-49,0
Årets resultat	46,6	23,0	90,4	101,7
Balanskravskorrigerering	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat enligt balanskravet	46,6	23,0	90,4	101,7

*Skatteintäkter, utjämning & statsbidrag innehåller skatteintäkter, kommunal utjämning, statsbidrag, fastighetsavgift och LSS-utjämning, med mera.

Kommunens budgeterade resultat enligt balanskravet uppgår till 23,0 miljoner kronor vilket är ett minskat positivt resultat med 23,6 miljoner kronor jämfört med budgeterat resultat 2023. Skatteintäkterna (netto) ökar med 80,5 miljoner kronor. Kostnaderna ökar totalt med 104,1 miljoner kronor varav nämndernas nettokostnader ökar med 59,6 miljoner kronor,

pensionerna ökar med 21,0 miljoner kronor, och finansnetto ökar med 28,0 miljoner kronor. Intäkten för internräntan ökar med 4,5 miljoner kronor.

Enligt kommunens riktlinjer för ekonomistyrning ska budgeten upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. I budgeten ska skattesatsen, anslagen samt peng- och checkbeloppen anges. Budgeten ska även innehålla en plan för verksamheten under budgetåret. Den ska också innehålla en plan för ekonomin för en period om tre år. Kommunledningskontoret planeringsförutsättningar och direktiv för budget uppfyller riktlinjer för ekonomistyrning men lever inte upp till de finansiella indikatorer som kommunfullmäktige antog 17 november (§ 159) för budget 2023 och plan 2024–2025 för god ekonomisk hushållning. Kommunledningskontoret har fört dialog med kommunstyrelsens arbetsutskott om att sänka kommunens resultatmål till 2024 vilket möjliggör detta förslag till planeringsförutsättningar och direktiv.

I planeringsförutsättningar och direktiv för budget 2024 och plan 2025–2026 uppgår resultat enligt balanskrav till 1,0 procent 2024. För perioden 2024–2026 uppgår resultatkravet i snitt till 3,1 procent. I budgeten för 2023 och plan 2024–2025 uppgår resultat enligt balanskrav till 2,1 procent 2023. Anledningen till minskningen av resultatet beror på att kommunen kompenserar verksamheten för en ökad inflation och högre konsumentprisindex (KPI). För att möta den ökade inflationen höjer kommunen peng- och checkbeloppen. Ett högre KPI innebär bland annat högre kostnader för avtal kopplade till KPI-index, pensioner och finansnetto jämfört med budget 2023 och plan 2024–2025.

Antaganden

Danderyds kommun är medlem i medlems- och arbetsgivarorganisationen Sveriges kommuner och regioner (SKR). SKR:s uppgift är att stödja och bidra till att utveckla kommuner och regioners verksamhet. I de fall SKR lämnar prognoser följer kommunen i de flesta fall dessa. Prognoserna definieras som antaganden nedan och det är dessa som ska ligga till grund för beräkningar som görs i arbetet med budgeten. I händelse att prognoser inte lämnats av SKR ännu används tidigare års antaganden. När SKR lämnar nya prognoser kan kommunen komma att följa dessa och antaganden kan därför komma att ändras.

Tills vidare ska nedanstående gemensamma antaganden gälla för arbetet med budget 2024 och plan 2025–2026.

Prisökningar	1,5 %
Overheadkostnader	1,5 %
Löneökningar	2,0 %
Personalomkostnadspålägg	39,25 %
Internränta	1,25 %
Internhyror	7,9 %*

* SKR:s prognos för KPI 2023 och som påverkar internhyrorna 2024. För 2025 och 2026 är antagandet 1,5%.

Nämnderna ges i uppdrag att i förslag till budget 2024 och plan 2025–2026 beräkna och budgetera på följande antaganden:

Prisökningar

Antagande för KPI ska göras om 1,5 procent för varje enskilt år för budget- och planperioden.

Merparten av kommunens verksamheter är bundna av avtal som är indexreglerade. SKR:s prognos för åren 2024–2026 ligger i snitt på 1,5 procent.

Overheadkostnader

Antagande för overheadkostnader ska göras med en höjning om 1,5 procent för varje enskilt år för budget- och planperioden.

Som overheadkostnad avses kostnader för kommungemensamma verksamheter så som ekonomi, HR samt utveckling- och kommunikationsenhetens bruttokostnader.

Löneökningar

Antagande för löneökningar ska göras med 2,0 procent för varje enskilt år för budget- och planperioden.

Personalomkostnadspålägg

Antagande för personalomkostnadspålägg (PO-pålägg) ska göras med 39,25 procent för varje enskilt år för budget- och planperioden.

Internränta

Antagande för internränta ska göras med 1,25 procent för varje enskilt år för budget- och planperioden. Internräntan är en interntransaktion mellan nämnderna och den centrala finansförvaltningen.

Ambitionen med internräntan är att den ska fånga en rimlig räntenivå sett över investeringarnas hela livslängd. Förslag till internränta presenterar SKR senast i februari månad året innan budgetåret. Internräntan kan komma att ändras när SKR presenterar internräntan.

Internhyror

Antagande för internhyror ska göras med en höjning om 7,9 procent för år 2024. Eftersom SKR i sin ekonomirapport (december 2022) prognostiserar att KPI för 2023 blir 7,9 procent gör kommunledningskontoret ett antagande att KPI för oktober 2023 blir 7,9 procent och påverkar höjningen av internhyrorna till år 2024 med motsvarande. För år 2025 och 2026 antas internhyrorna öka med 1,5 %, vilket är antagandet för prisökningar.

I den nuvarande hyresmodellen följer kommunens samtliga hyror konsumentprisindex (KPI), som fastställs i oktober månad året innan budgetåret. Det innebär att kommunens hyror 2024 fastställs i oktober 2023.

Eftersom tekniska kontoret utreder en ny hyresmodell behöver nämnderna i sitt arbete med internhyror föra en dialog med tekniska kontoret om utredningen kan komma att ändra de ekonomiska förutsättningarna för nämndens internhyror under budget- och planperioden.

Risakanalys för åren 2024–2026

Hur inflationen utvecklas under åren framöver kommer ha stor påverkan på kommunens ekonomi. En ökad inflation leder till högre kostnader för verksamheter, pensioner och finansnetto. SKR gör bedömningen att inflationen under 2022 har nått sin topp och kommer falla något under 2023 för att under 2024 ligga på en nivå inom inflationsmålet, dvs kring 2 procent per år.

Kommunen har budgeterat för stora investeringar för åren 2024–2026 som kommer att finansieras främst med nyupplåning. När Riksbanken höjer styrräntan för att bekämpa inflationen leder det till högre marknadsräntor. De högre marknadsräntorna har stor påverkan på kommunens ekonomi både på planerad nyupplåning och befintliga lån som ska refinansieras.

Den annalkande lågkonjunkturen innebär en högre osäkerhet, men SKR prognostiserar att skatteunderlaget hålls uppe relativt väl i nominella termer. Kraftigt stigande kostnader gör dock att det reala skatteunderlaget urholkas.

Den demografiska utvecklingen med en äldre befolkning ökar behoven inom äldreomsorgen. Utbudet på arbetsmarknaden kan komma att innebära brist på kompetent personal inom äldreomsorgen vilket kan bli en stor utmaning.

Kriget i Ukraina kan komma att påverka flyktingmottagandet och kommunens verksamheter. Under 2022 togs färre flyktingar emot än förväntat. Ett ökat antal flyktingar påverkar ekonomin och verksamheterna i stor utsträckning. Migrationsverket kan anvisa flyktingar från Ukraina till kommunerna som då får ansvaret att erbjuda boende till skyddsbehövande som omfattas av massflyktsdirektivet. Massflyktsdirektivet innebär att personer från Ukraina ska erbjudas tidsbegränsat uppehålls- och arbetstillstånd inom Europeiska unionen.

Johan Lindberg
Kommundirektör

Björn Wallgren
Ekonomichef

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande, Planeringsförutsättningar och direktiv för budget 2024 och plan 2025–2026
2. Fastighetsnämndens beslut, 2022-10-27 § 63

Expedieras
Samtliga nämnder